

„Beteg a világ, nagy beteg”
Ady Endre, [Karácsony](#), 1899

„És néktek kenetek van a Szenttől, és mindent tudtok.”
János 1. levele 2, 20.

Krisztus azt veti az írástudók szemére, hogy „lelkükben nem állnak közvetlen kapcsolatban azzal a forrással, amelyből az élő Szó közvetlenül ered. Ebben az élő Szó meghamisítását látja.”
Rudolf Steiner: *Bausteine zu einer Erkenntnis des Mysteriums von Golgatha*. GA 175, 1917. IV. 10.

Van-e út? Van-e közös út?

Van-e az életnek iránya? Vagy csak görget a szél, mint a kitépott virágot? Van-e út? Ha van, hová vezet? Tudom-e, hogy „honnan jövök, és hova megyek”?

A szellemi forrásaitól elszakítottan élő modern ember „beteg, nagy beteg”. Akárhova fordul, nem találja saját magát. Akármerre mutat, hogy „az vagyok”, valami másra mutat, nem önmagára. Csak fájdalmaiban és örömeiben éli át magát, szellemi tevékenységében öntudatlan. Ez a betegség a szabadság lehetőségének az ára. Ha felismeri helyzetét, megfordulhat, – megtérhet –, és tudatosan elindulhat saját képességeinek forrása felé. Ezzel nemcsak önmagát gyógyítaná meg, hanem új alapra helyezhetné közösségét a többi emberrel, és a természettel is. „Mindent tudtok” – hol vagyunk ettől? De egy lépést talán még ma megtehetünk.

Az előadás, valamint az azt követő közös munka és beszélgetés tárgya a szellemi világba, a szeretetteljes és érthető, „élő Szó” világába vezető út, a tudati iskolázás útja. Ennek legfontosabb eleme, hogy figyelmünket kiszabadítsuk adott helyzetéből, amelyben kényszeresen ugrál tárgyról tárgyra, és megtanuljunk szabad akaratunkból, teljes tudatosságban figyelni bármire, sőt akár a „semmire”. Innen, alulról nézve semmire, valójában a szellemi világra nyíló láthatatlan bejáratra – ezzel teret adva az onnan felénk áramló újnak. Ha a figyelem meg tud állni önmagában, „tárgyi” támaszték nélkül, akkor olyan erős, hogy megtapasztalja önmagát. Az Én felébred, a szó szoros értelmében életre kel ebben a tiszta szellemi tevékenységben. A figyelem átalakul, szeretetté válik.

Az előadást követő közös gyakorlás alapjául szolgáló meditációs szövegek:

[1. Kor. 15, 14](#)

„Ha pedig Krisztus fel nem támadott, akkor hiábavaló a mi prédikálásunk, de hiábavaló a ti hitetek is.”

Angelus Silesius, Kerubi Vándor

„Szülessen bár ezerszer Krisztus Betlehemben,
ha benned nem: maradsz örökre elveszetten.”

Rudolf Steiner: *Geistige Wirkenskräfte im Zusammenleben von alter und junger Generation* (GA 217). 1922. október 7. Stuttgart, részletek:

„... Ez volt a XIX. század végére jellemző helyzet, hogy egyes körökben tudatára ébredtek, hogy a régi, istentől kapott intuíciók eltűntek, és ha valaki fejébe veszi, hogy bebizonyítsa a régiek gondolatait, csak azt mondhatja: morális intuíciók nincsenek! A tudomány

elhallgattatta a morális intuíciókat... Ha az emberek következetesek lettek volna, már akkor... azt kellett volna mondaniuk: morális intuíciók nincsenek, következésképpen az emberiség tulajdonképpen nem tehet mást, mint hogy a jövőben szép lassan kiszárad... Ez volt az egyik alternatíva.

A másik az volt, ha valaki közvetlenül tudatára ébredt annak, hogy az egykori intuíciók elvesztése után a semmivel találjuk szemben magunkat. – Akkor mos mi a teendő? Ebben a semmiben kell keresnünk a mindent. Ebből a semmiből kiindulva kell keresnünk valamit, ami nem adott, amit nekünk kell kidolgoznunk. És kidolgozni nem lehetett többé a meglévő passzív erővel, hanem csakis a legerősebb megismerési képességgel, ami ebben a korban rendelkezésre állt: a tiszta gondolkodás megismerési erejével. Mert a tiszta gondolkodásban a gondolkodás közvetlenül akarattá alakul. Megfigyelni és gondolkodni tudunk az akarat különösebb megerőltetése nélkül is. A kísérletezés és a gondolkodás nem alakul át akarattá; de a tiszta gondolkodáshoz, ami elementáris, eredeti aktivitás, energiára van szükség. Benne az akarat villámának közvetlenül kell a gondolkodásba vágnia. Az akarat villámának egyszersmind a teljesen egyedi emberi individualitásból kell erednie. És ehhez egyszer össze kellett már szedni minden bátorságot, hogy valaki a tiszta gondolkodásra hivatkozzék, amely tiszta akarattá is válik. Ez pedig új képességgé válik: annak a képességévé, hogy az emberi egyéniségből kiindulva morális impulzusokat nyerjünk, amelyeket immár nekünk kell kidolgoznunk, mert nem adódnak már, mint egykor...

Az egykori intuíciók mindig valamilyen embercsoportnak adódtak. Az új intuíciókat minden egyes individuális emberi lélek színterén kell kidolgozni; ami azt jelenti, hogy minden egyes embernek önmagát kell a moralitás forrásává tennie. A velünk farkasszemet néző semmiből magunknak kell kihoznunk az intuíciókat...

A feladat azonban az volt, hogy az emberekkel szembenállónak látszó semmiből, megint valami étellel teli valóságot találjunk; ezért természetesen csak egy kezdetre lehetett hivatkozni. Mert az, amire hivatkozni kellett, az emberben működő teremtő képesség, bizonyos értelemben egy belső ember megteremtése a külső emberen belül...

De annak, aki elfogulatlanul veszi szemügyre a helyzetet, az intellektuális gondolkodás, amelyből egész mai civilizációnk ered, úgy viszonyul az élő gondolkodáshoz, mint holttest az élő emberhez. Ahogy a holttest egy élő embertől származik, úgy származik a mai gondolkodásom élő gondolkodásból, ami korábban bennem működött. És ha egészségesen gondolkodom, azt kell mondanom; ennek a halott gondolkodásnak élő gondolkodásból kell származnia, amely a születés előtt még működött. A fizikai szervezet az élő gondolkodás sírja, a halott gondolkodás edénye.

De az a különös, hogy az élet első két szakaszában, a hatodik, hetedik, nyolcadik évig, a fogváltás koráig, és aztán tovább a tizenharmadik, tizennegyedik, tizenötödik évig, tehát a pubertásig, a gondolkodás még nem egészen halott. Csak haldoklik. Élni csak a földi lét előtt élt, és az első két életszakaszban fokozatosan elhal. Teljesen halottá csak a harmadik életszakaszban, a pubertásban válik. Az emberiség fejlődésének során ez nem volt mindig így. Ha visszamegyünk a XV. század elé, akkor azt látjuk, hogy a gondolkodásban még volt valami élet, még megvolt az a gondolkodás, amit a mai emberek nem tudnak elviselni, mert úgy élük át, mintha egy hangyaboly nyüzsögne az agyukban. Nem tudják elviselni, ha él bennük valami. Nyugodtan és kényelmesen akarják tartani a fejüket, és a gondolkodás is nyugodtan játszódjék le benne, úgy hogy csak a logikai törvényekkel kelljen kicsit utána segíteni. De a tiszta gondolkodás, az olyan, mintha hangyaboly lenne a fejben, és arra azt mondják, hogy nem egészséges... Ezt nem azért mondom, hogy kritizáljak... Az élőnek először meg kellett bennünk halnia. Amíg az emberben még élt a gondolkodás, addig nem tudta kívülről megérteni a halott világot, mert az élő megismerés beleszólt a külső

megismerésbe. A természettudomány egyre tisztább lett, amíg a XIX. század végére már majdnem csak matematika lett. E felé az ideál felé törekedett: arra, hogy a tudomány „phoronomia”, tiszta mechanika legyen...

Az öregeknek, akik a kezükben tartották a kultúrát, ez egész jól megfelelt: átfogni a halott gondolkodással a halott világot. Ezzel nagyszerűen lehet tudományt létrehozni. Csak éppen a fiatalságot nem lehet vele tanítani. Miért? Mert a fiatalok a pubertásig még őrzik a gondolkodás elevenségét, ha nem tudatos módon is...

A filozófiák, ameddig csak a halott gondolkodásra támaszkodnak, eleve halottak. Nem élnek. És ha valaki egyszer valóban valami élő keres a filozófiában, mint Bergson, akkor semmi se lesz belőle, mert bár az élő után nyúl, de nem tudja megragadni. Az élő megragadni azt jelenti, hogy először is látásra jutunk. Ahhoz, hogy eljussunk az élethez, szükségünk van valamire, amit a tizenötödik év utáni időben hozzátehetünk ahhoz, ami a tizenötödik év előtt működött bennünk. Amit nem pusztít el az intellektus. Meg kell tanulnunk azzal, ami ott még önállóan bennünk él, átjárni elhalt gondolkodásunkat. At kell hatnunk a növekedés és a valóság erejével. Ezért – és nem szentimentalitásból – szeretném idézni a biblia szavát: ‘Ha olyanok nem lesztek, mint a kisgyermek, nem juttok be Isten országába’.

Az ember végső soron mindig Isten országát keresi. De ha nem válik olyanná, mint a gyerek a pubertás előtt, akkor nem jut be Isten országába. Gyermeki, ifjúi erőt kell halott gondolkodásába öntenie...

A nyelv, amit kora gyermekkorunkban megtanulunk, a halott, intellektuális fogalmak behatolásával lassan teljesen meghal. Meg kell tanulnunk újra áthatni élettél. Meg kell találnunk a belépés pillanatát abba, amit gondolunk, ahogy rendelkezünk a tudattalan intuícióval a beszédtanulás során. Élő tudományt kell keresnünk. Természetesnek kell tekintenünk, hogy a gondolkodás, amely a XIX. század utolsó harmadában elérte csúcspontját, megnémít bennünket a morális intuíciók irányában. Meg kell tanulnunk úgy megnyitni a szánkat, hogy hagyjuk, hogy a szellem mozgassa ajkainkat. Akkor leszünk ismét gyermekek, ami azt jelenti, hogy gyermeki erőket viszünk a felnőtt korba. És ezt meg kell tennünk. Ha bármilyen ifjúsági mozgalom igaz akar lenni, és nem üres frázisokat akar hangoztatni, akkor szükségszerűen az a vágy vezet, hogy az emberi száját a szellem nyissa meg, az emberi nyelvet az emberi individualitásból fakadó szellem hassa át élettél. Látjuk, hogyan kell először az individuális morális intuíciókat az emberi individualitásból kihoznunk, és látni fogjuk, hogyan születik meg ebből, mint végső következmény, az igazi szellemtudomány, amely minden antropológiát antropozófiává tesz.”

Georg Kühlewind: *Isten országa – Az Újszövetség látomása a jövőről* c. könyvéből az Átlátszóság c. fejezet

Az a mára teljesen időszerűtlenül újraéledt és az egész világot uraló ismeretelméleti naivitás állt annak a tévedésnek a hátterében is, amely az Úr inkognitójába szövődött: hogy ugyanis a Messiásra való várakozás teljesen külsődleges volt: új, külső birodalom eljövetelét várták, a világ, a körülmények, az élet külső megváltozását remélték. A Logosz királysága azonban nem ismer a külsődlegességre korlátozódott valóságot; kívülről, az érzékszervek közvetítésével csak jeleket lehet adni, amelyek értelme azonban immár – a testté válás korában és azóta – csakis a megismerésre törekedő ember tudatának nyilatkozik meg. És *mindent* jelnek kellene tekintenünk. Ha valamit *dolognak*, vagyis olvashatatlanak látunk, az éppen annak a jele, hogy a megfelelő emberi mozdulatot részben vagy teljes egészében elszalasztottuk. Mert az ember dolga az lenne, hogy az első ránézésre értelmetlennek tűnő

jelenségeknek is értelmet adjon. Ezért írja Lukács (17,21): „az Isten országa tibennetek van.” Az említett tévedésre több helyen is utal az *Újszövetség* (Lukács 19,11; János 12,34; *Apostolok cselekedetei* 1,6).

Ezért a titkok, a titok megnyilvánulása nem korlátozódhat a jelek megváltozására. Az egész *Újszövetség* az aletheia, a rejtetlenség jegyében áll. A rejtettség azonban nem szűnhet meg az emberi képességek átalakulása nélkül. Az ember feladata, hogy felnőtt korában fejlessze ki a gyermeki befogadó figyelmet, anélkül, hogy én mivoltát elveszítené. Éppen ellenkezőleg: A királyság azt jelenti, hogy a felülről jövő üzenetek befogadására irányuló képesség megújulása az eddig tudat fölötti logoszerők individualizálása, a kialakuló magasabb Én által történik.

Ha az érzékelhető világ a teremtés útján – Herakleitosz ezt nevezi „útnak” – folyamatosan sűrűsödött tüzzé, levegővé, vízzé majd földdé, akkor ezt úgy kell érteni, hogy a Logosz „sűrűsödött” olvasható jelekké, és akkor válik az ember igazságává, ha megtanulja őket olvasni. Akkor a világ és minden, ami létezik, igazsággá, rejtetlenné válik, ahogy a középkori tézis előre megsejtette: omne est verum – minden létező igaz, vagyis megmutatja magát, beszél, kimondja magát, értelme van, szöveg jellege van. A teremtés útja a jelentéstől a jelhez; az ember útja a jeltől a jelentéshez vezet. „Mert nem beszédben áll az Istennek országa, hanem erőben” (*Pál I. levele a korinthusbeliekhez* 4,20). Az erő – *dynamis* – szót azonban hasonlóan a belőle képzett igéhez – *dynamai* – a *jelentés* értelemben is használják: ez az erő az, ami létrehozza a szót, jelentését és jelét egyaránt. Isten országa ebben az értelemben a jelentések világa, vagy a jelentéseket és a jeleket megteremtő logoszerő, a teremtő erő világa. „*Amen* mondom néktek, hogy vannak némelyek az itt állók között, akik nem kóstolnak addig halált, amíg meg nem látják, hogy az Isten országa eljött *dynamis*-szal [hatalommal]” (Márk 9.1; lásd még *Pál I. levelét a thessalonikabeliekhez* 1,5).

A jelet az teszi átlátszóvá, ha elolvassuk jelentését – akkor semmi sem marad rejtve: ez vezet csak el az igazság, a rejtetlenség igazi ideájához. Ami addig a nem olvasó számára rejtett volt, az olvasó számára megnyilatkozik: kölcsönhatás jön létre a jel és az ember között.

Az „én vagyok”, amely az éntudat kora előtt is az ember nem tudatos, nem is sejtett, rejtett útja volt az isteni királysághoz, maga is igazsággá, rejtetlenné lesz, egyszersmind életté is, olyan életté ugyanis, ami az igazság szellemében csakis *átélt*, tudatosan megtapasztalt élet, mint tulajdonképpen minden. Aki nem érti, mi az hogy „ház”, annak a számára nem létezik ház.

A meditáció lényege, hogy a jelek – egy mondat, egy szimbolikus kép, egy természeti jelenség – az ember logosszal áthatott figyelmének tüzeiben átlátszóvá válnak és megnyilatkoztatják mélyebb jelentésüket, *dynamis*-ukat. Ez csak befogadó figyelemmel történhet. Az igazi befogadó figyelem számára a világ átlátszó, mint egy meditációs téma, megnyilatkoztatja jelentését, a *dynamis*-t, amely teremtette. Az átlátszó világ – város – az apokalipszis új Jeruzsáleme: „A tizenkét kapu pedig tizenkét gyöngy; minden egyes kapu egy-egy gyöngyből vala; és a város utcája tiszta arany, olyan, mint az átlátszó üveg.” (*János jelenésekről* 21,21).

A gondolkodás átlátszó önmaga számára, és a tudati lélek megtapasztalja ezt. A valóságot a tudat mozdulata hozza létre – a naív tudat nem tesz fel kérdést a valóságra vonatkozóan. A teremtett világ azzal kezd átlátszóvá válni, hogy a tudat észreveszi benne saját szerepét. A teljes olvasással a rejtetlenség, az igazság költözne a világba. Ez lenne a Királyság, az Új Jeruzsálem.